

Mixail Qusman:

Mən Vətənim Azərbaycanı sonsuz məhəbbətlə sevir və onun barəsində düşünürəm

Rusiyanın TASS İnformasiya Agentliyinin baş direktorunun birinci müavini, jurnalist, bakılı Mixail Qusman "Radio Svoboda"nın "Kult liçnosti" proqramının qonağı olub. O, öz ailəsi, Bakıda keçirdiyi uşaqlıq və gənclik illəri, öz sənəti və "Formula vlasti" müəllif proqramının qonağı olmuş məşhur adamlar haqqında danışdı.

Mixail Qusman "Formula vlasti" proqramının müəllifi və aparıcısı kimi dövlət və hökumət başçılarından 350-dən çox müsahibə alıb. Aparıcı Leonid Vexovun üç ən yaxşı müsahibənin adını çəkmək barədə xahişinə cavab olaraq, jurnalist Çin lideri Tszyan Tszemin, Səudiyyə Ərəbistanının Kralı Abdulla ilə yanaşı, Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyevin də adını qeyd edib: "Heydər Əliyev. Hətta mənə elə gəlir ki, burada, hər şey aydındır. Ona görə ki, mənim formalaşmağım partiya təşkilatının, respublikanın birinci şəxsi kimi Heydər Əliyevin dövründə olub. O, Sovet Azərbaycana uzun illər rəhbərlik edib. Mən isə orada komsomol idim. Mən həmişə deyirəm: "L.Brejnevi hər yerdə yaxşı qarşılayırdılar. O D.Kunayev, V.Şerbitski ilə dostluq edirdi. Lakin o, "Qazaxıstan iri addımlarla irəliləyir" deməyib, "Ukrayna irəli addımlarla irəliləyir" də deməyib. Amma o deyib: "Azərbaycan iri addımlarla irəliləyir"... Azərbaycanın uğurları, nəticələri L.Brejnevi belə sözlər deməyə sövq edib. Bu, mübaliğə deyil.

Heydər Əliyev, əlbəttə, əfsanəvi siyasətçi idi. Mənim nəzərimdə təəccüb doğuracaq zəkaya və fenomenal yaddaşa malik idi. Bu müsahibə 2002-ci ildə olub. Özü də mən ondan yarım saatlığa xahiş etmişdim, lakin biz üç saat danışdıq! Mənə elə gəldi ki, bu, etiraf söhbətidir. O, heç vaxt bu cür böyük müsahibə verməmişdi. Bu, çox gözəl söhbət idi. Onu əbəs yerə "hakimiyyət ustası" adlandırmayıblar. Fikrimcə, onun siyasi istedadına görə Azərbaycan həddindən artıq kiçik ölkə idi. Elə buna görə də Andropov onu Siyasi Büroya dəvət etdi... Əminəm ki, Andropov bir neçə il yaşasaydı, Heydər Əliyev sovet hökumətinin başçısı ola bilərdi.

Mixail Qusman müsahibəsində deyib ki, o, hər ad gününü Bakıda qeyd edir. "Mən Bakını, öz doğma şəhərimi sevirəm və hər dəfə imkan düşəndə oraya gedirəm. Orada mənim valideynlərim dəfn edilib. Əgər mən heç olmasa ayda bir dəfə hər hansı bazar günü onların məzarına baş çəkməsəm (çünki bir qayda olaraq, qəbiristanlığa bazar günlərində gedirlər), özümü pis hiss edəcəyəm. Anam çoxdan - 1977-ci ildə vəfat edib. Atam onun yoxluğuna çox tab gətirə bilmədi. Ona görə də mən o vaxtdan çalışıram ki, ayda heç olmasa bir dəfə valideynlərimin məzarı üstünə gedim", - deyər M.Qusman bildirib.

Jurnalist hər il Azərbaycanın

paytaxtında keçirilən Bakı Humanitar Forumundan danışaraq deyib: "Xoşbəxtəm ki, Rusiya və Azərbaycan tərəfindən təsis olunan, indi isə iki prezidentin - Vladimir Putin və İlham Əliyevin himayəsi altında keçən beynəlxalq humanitar foruma bağlılığım var".

Aparıcı Leonid Vexovun onun özünü qafqazlı, rus və ya yəhudi hesab etməsi barədə sualını Mixail Qusman belə cavablandırır: "Ömrümün böyük hissəsini boyabaşa çatdığım Bakı şəhərində keçirmişəm... Bakılı kimi bir millətin mövcudluğu barədə sözlər əbəs yerə deyildir. Mən 10 il məktəbdə oxumuşam. Sonra öyrəndim ki, sinfimizdə on bir millətdən uşaqlar təhsil alıblar. Ailəmizin dörd nəslə Pyotr Montin küçəsi 111 ünvanında yaşayıb. Ev indiyədək qalır... 1899-cu ildə tikilmiş üçmərtəbəli binadır. Biz ikinci mərtəbədə yaşayırdıq. Orada doqquz mənzil vardı və altı millətin nümayəndələri yaşayırdılar... Mən bunu yenə də sonralar başa düşdüm. Uşaq vaxtımdan yalnız bütün bayramların - rus Pasxası, müsəlman Novruz, yəhudi bayramlarının necə qeyd edildiyini xatırlayıram. Həmişə də hamı bir-birinə şirniyyat aparırdı. Bayramlarda ən ləzzətli nə hazırlanırdısa, onu qonşular bir-birinə aparırdılar. Bu şəhərdə indi multikulturalizm adlandırılan mühit var idi. Lakin o zaman bunu xüsusi sözlərlə adlandırmırdılar, sadəcə, insanlar bir ailə kimi yaşayırdılar. Bu həqiqətdir, bu, nostalji mifologiya deyil. Bu, əsl həqiqətdir.

Başda düşürsünüz, mən tam rus mədəniyyətinin adamıyam, bununla belə milliyyətə, qana görə yəhudi, tarixi yaddaşa görə Azərbaycan vətənpərvəriyəm. Bütün bunların hamısı məndə birləşib. Mən özümü rus tarixi və xüsusən mədəniyyəti ilə tam eyniləşdirirəm. Mənim qəlbimə yəhudi kökləri yaxındır. Və mən Vətənim Azərbaycanı sonsuz məhəbbətlə sevir, ondan ötrü həyəcan keçirir və onun barəsində düşünürəm".

Proqramın aparıcısı Leonid Vexovun həmsöhbətinin sözlərinə qoşularaq xatırladı ki, onun da ailəsi Bakı ilə sıx bağlıdır: "Mənim nənəm və babam oradandır. Onlar "Şamaxinka"da yaşayıblar. Babam alman, nənəm isə rus idi. Babam Nobelə birlikdə Bakıya neft çıxarmağa gələn alman ailələrindən idi. Mən də Bakını çox sevirəm. Bu, tamamilə xüsusi bir şəhərdir".

Aparıcının "Multikulturalizm, gözəl qadınları (hər halda bunlar

təkcə Bakı şəhərində deyil) ilə yanaşı, Bakının sirri nədədir?" sualına Mixail Qusman belə cavab verib: "Mən Bakıya gələndə, xüsusilə də hava günəşli olanda (belə günlər orada çox olur) şəhərdə gəzməyi sevirəm. Bir dəfə şəhərdə gəzirdim və qarşidan qızlar gəlirdi. Baxıb gördüm ki, mənim tanış qızım gəlir. Yalnız yaxınlaşandan sonra başa düşürəm ki, o, mənim tanışımın nəvəsində yerində olar. Bax bu, çoxlu qanların qarışdığı bakılı qızın tipajıdır... Maraqlıdır. Çox-çox əvvəl, hələ komsomolda işlədiyim vaxt fikir verdim ki, 1970-ci illərdə müxtəlif millətlər arasında ən çox nikah Bakıda olub. Mən özüm yarıpolyak olan azərbaycanlı ilə ailə qurdum. Bunlar hamısı qarışıb. Bu da mühitə təsir etməyə bilməzdi. Bu, beynəlxalq münasibətlərə təsir etməyə bilməzdi".

1990-cı ilin yanvar hadisələrindən danışan Mixail Qusman Bakıda və Sumqayıtda baş verənləri təxribat adlandırır: "Mən həmin vaxt artıq Moskvada yaşayırdım. Ona görə də təəssüf ki, mənim təsəvvürüm hər halda bitkin olmayacaq. Hesab edirəm ki, bunlar böyük və qorxunc təxribatlar idi. Hər şeydən əvvəl, başa düşmək lazımdır ki, Sovet İttifaqı... Sovet xüsusi xidmət orqanları ittifaq respublikalarında baş verən mərkəzdənqaçma qüvvələrindən narahat olmuşdular. Bu təkcə Pribaltikada deyil, Azərbaycanda da, Gürcüstanda da, Qazaxıstanda da baş vermişdi. Bu, hər yerdə oldu. Düşünürəm ki, bu ərazilərdə münəqışələr, savaşa yaratmaqla çalışırdılar ki, yerli elita kömək üçün mərkəzə müraciət etsin. Axı bunların arxasında duran adamlar təsəvvürlərinə gətirmirdilər və hətta güman etmirdilər ki, bununla onlar Sovet İttifaqının dağılmasına kömək edirlər. Onlar bunu başa düşmə və təsəvvür edə bilməzdilər. İndiyədək nə baş verirsə, oradan - Sovet İttifaqından qaynaqlanırlar. Bunların hamısı təxribat xarakteri daşıyır və düşünülmüş şəkildə edilməmişdi. Mən, məsələn, bakılıların tolerantlığına, azərbaycanlıların tolerantlığına inanıram. Bütün bunlar cəmiyyətin ən aşağı təbəqəsinə hesablanmış məqsədyönlü təxribatlar idi. Əslində adamları təxribata yönəltmək elə də çətin deyil. Mən deyər bilmərəm ki, bakılılar ermənilərə nifrət edirlər. Mən bunu bu gün də hiss etmirəm. Lakin həmin təxribatların nəticələri, əlbəttə, gələcək nəsillər üçün nifrət toxumları cücərdib".